

Otso Summanen

Viisi etydiä kitaralle

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi AMK

Musiikin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

25.11.2013

Tekijä(t) Otsikko	Otso Summanen Viisi etydiä kitaralle
Sivumäärä Aika	17 sivua 25.11.2013
Tutkinto	Musiikkipedagogi AMK
Koulutusohjelma	Musiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi
Ohjaaja	Kai Lindberg, MuM
<p>Opinnäytetyössäni olen esitellyt viiden kitaratyydin säveltämistyötä ja analysoinut niitä sekä musiikillisesta että soittoteknisestä näkökulmasta. Olen myös esitellyt kappaleiden testausta oppilaillani. Käsittelen etydeistä saamaani palautetta oppilailta ja opettajakollegalta</p> <p>Etydit ovat vaikeustasoltaan PT 3-tasoisia, kaikki soolokitaralle. Sävelkieleltään kappaleet edustavat perinteistä duuri-molli-tonaliteettia. Jokainen kappaleista on eri sävellajissa. Tavoitteenani oli säveltää kappaleita joita voisin käyttää opetustyössäni ja jotka olisivat musiikillisesti mielenkiintoisia ja samalla soittoteknisesti sopivan haastavia. Tavoitteena oli sisällyttää kappaleisiin monipuolisesti erilaisia soittotekniikoita ja eri sävellajien valinnalla harjoittaa oppilasta parempaan kitaran otelaudan tuntemiseen.</p> <p>Kävin jokaista kappaletta läpi oman kitarapopillaani kanssa Musiikkiopisto Avoniassa Espoossa. Oppilaat olivat joko PT 2- tai PT 3-tutkinnon suorittaneita. Lisäksi sain palautetta kappaleista ja notaatiosta Avonian kitaransoitonopettajalta Rody van Gemertiltä. Tavoitteenani oli näin testata kappaleiden vaikeustasoa ja saada kuvaa niiden käyttökelpoisuudesta opetusmateriaalina.</p> <p>Saamani palaute etydeistä oli rohkaisevaa niin oppilaiden kuin kollegan osalta. Koin kappaleet käyttökelpoisiksi opetustyössä. Rody van Gemertiltä sain parannusehdotuksia kappaleiden notaation suhteen.</p> <p>Opinnäytetyöhöni liittyy teososa "Viisi etydiä kitaralle", joka sisältää säveltämäni kitaratyydit.</p>	
Avainsanat	Kitara, sävellys, perustaso

Author(s) Title	Otso Summanen Five Studies for Guitar
Number of Pages Date	17 pages 25 Nov 2013
Degree	Bachelor of Arts
Degree Programme	Classical Music
Specialisation option	Music Education
Instructor	Kai Lindberg, MMus
<p>In my Thesis I have presented the process of composing five studies for guitar and analyzed them from the musical and technical points of view. I have also presented testing of the studies with my guitar students. I describe the feedback I received from the students and another guitar teacher of our music school.</p> <p>The studies are composed for intermediate players, all for solo guitar. Harmonically these pieces are traditional in either major or minor key. They all represent different keys.</p> <p>My aim was to write pieces that I could use in my work as a guitar teacher. I wanted these studies to be both musically interesting and technically challenging. My aim was to include different playing techniques in these pieces and by choosing different keys improve students' knowledge of the guitar fretboard.</p> <p>I practised each one of these pieces with my students at Music School Avonia in Espoo. Students were 15-20 years old. I also received feedback of these pieces and their notation from guitar teacher Rody van Gemert. My goal was to test the difficulty of the pieces and to find out whether they would be useful as teaching material or not.</p> <p>The feedback I received from both students and the teacher was encouraging. I found these pieces useful in my work. I made improvements in the notation by suggestions I received from Rody. The Thesis includes the sheet music of "Five Studies for Guitar".</p>	
Keywords	Guitar, compositions, intermediate

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Taustaa	2
3	Etydeistä yleensä	4
4	Sävellykset	6
4.1	Etydi No.1 E-duuri "Allegro"	7
4.2	Etydi No.2 D-duuri "Andante"	8
4.3	Etydi No.3 A-molli "Milonga"	8
4.4	Etydi No.4 "Moderato"	9
4.5	Etydi No.5 "Blues"	10
5	Palautetta etydeistä	11
5.1	Palaute opettajalta	11
5.2	Palaute oppilailta	12
6	Pohdintaa	13
	Lähteet	16
	Liitteet	17

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni on ollut tavoitteena säveltää kitaralle kappaleita, jotka olisivat PT 3-tasoisia tai hieman vaikeampia. Toisin sanoen kappaleita voisivat soittaa musiikkiopistossa jo hieman pidemmälle opinnoissaan edenneet oppilaat.

Kitaristeille on tarjolla oppimateriaalia ja ohjelmistoa runsaasti. Mitään pakottavaa tarvetta kappaleiden tekemiselle ei ollut. Ideoita omiin kappaleisiin oli kuitenkin ajan myötä kertynyt, ja opinnäytetyön tekeminen tarjosi otolliset puitteet oman sävellyskokonaisuuden viimeistelylle. Ajatus oppilasmateriaalin teosta tuntui myös inspiroivalta oman soitonopettajan toimenkuvan laajentamisen kannalta.

Kappaleideoita hahmoteltuani päädyin keskittymään niistä viiteen. Jokainen kappale on sävelletty eri sävellajiin. Ajatuksenani oli näin kappaleiden kautta harjoituttaa oppilasta kitaran otelaudan tuntemiseen eri sävellajeissa. Kappaleissa soitetaan paljon eri asemista. Perinteisessä duuri-molli-tonaliteetissa pitäytyminen palvelee mielestäni otelaudan hahmottamista ja voi helpottaa oppilasta seuraavien vastaavissa sävellajeissa olevien kappaleiden opettelussa.

Pyrin tekemään kappaleista melodisesti ja rytmisesti mielenkiintoisia. Tavoitteena olivat monipuoliset kappaleet, joita oppilaiden olisi mukava mutta myös haastava soittaa. Ajatuksenani oli sisällyttää niihin erilaisia soittotekniikoita ja täten päätin nimetä kappaleet yksinkertaisesti etydeiksi.

Kappaleiden valmistuttua annoin nuoteista testiversion kollegalleni läpisoitettavaksi ja kommentoitavaksi. Sain palautetta sekä kappaleista että niiden notaatiosta. Kokeilin jokaista kappaletta myös oppilaan kanssa.

Luvussa 2 käyn läpi taustaani soitonopettajana ja sitä edeltäneitä opintoja. Kuvailen myös opinnäytetyöni idean syntyä. Luvussa 3 luon yleisen katsauksen etydeihin ja kitarätydeissä esiintyviin soittotekniikoihin. Luvussa 4 esittelen sävellykseni. Kappaleista sekä opettajakollegalta että oppilailta saamaani palautetta käsittelen luvussa 5.

Luku 6 sisältää omaa pohdintaani työprosessista. Työhöni sisältyy liitteenä teososa ”Viisi etydiä kitaralle”.

2 Taustaa

Opiskelin Helsingin Konservatoriossa vuosina 1997–2002 musiikkipedagogiksi. Jo opintojeni aikana opetin omia yksityisoppilaita sekä tein sijaisuuksia eri musiikkiopistoihin, mm. Itä-Helsingin Musiikkiopistoon, jossa olen itsekin ollut oppilaana.

Vuonna 2004 aloitin työni Tapiolan Musiikkiopistossa. Kyseessä oli ensin sijaisuus. Seuraavana vuonna aloitin vakituisena tuntiopettajana ja minulla oli kolme opetuspäivää viikossa, noin 16 oppilasta.

Vuonna 2007 Tapiolan Musiikkiopiston nimi vaihtui Musiikkiopisto Avoniaksi ja vuonna 2009 se pääsi Opetusministeriön vahvistaman lakisääteisen valtionavun piiriin. Työskentelen Avoniassa edelleen päätoimisena kitaransoiton opettajana ja minulla on tällä hetkellä 27 oppilasta. Oppilaideni ikäjakauma on noin 7–20 vuotta ja heitä on vasta-alkajista kitaran tasosuorituksen PT 3 suorittaneisiin.

Olen soittanut klassisen musiikin lisäksi myös paljon ns. kevyempää musiikkia: poppia, rokkia, bluesia, iskelmä ja myös jazzia. Erilaisissa kokoonpanoissa soittamisen myötä on improvisointi tullut tutuksi ja luontaiseksi osaksi soittamista jo varhain. Olen tehnyt joitakin kappaleita bändien soitettaviksi, mutta soolokappaleita olen tehnyt ainoastaan kitaralle. Kamarimusiikkia en ole säveltänyt.

Opiskellessani lukioikäisenä Itä-Helsingin Musiikkiopistossa Jussipekka Rannanmäen oppilaana tulin joskus soitelleeksi improvisaatioitani hänen kuullensa. Hän kannustikin minua tekemään valmiita sävellyksiä ideoistani. PT 3-tutkintooni (tuolloin vielä 3/3-tutkinto) sisältyikin yksi oma kappaleeni. Valitettavasti en tullut sitä koskaan nuotintaneeksi tai äänittäneeksi (ei ole ainakaan löytynyt), ja kappale onkin sen alkua lukuun ottamatta jo unohtunut.

Opetustyössäni olen käyttänyt mm. Juan Antonio Muron Kitaransoiton oppimateriaalia -kirjaa, Fiona Tharmaratnamin ja Andrzej Wilkuksen Vivo-kirjaa, Kari Jämbäckin Kitara-kouluja 1-3/3 sekä joitakin muita nuottikokoelmia.

Uutta opetustyöhön soveltuvaa nuotistoa tulee etsittyä kirjastoista ja nuottiliikkeistä, ja koen opetettavan ohjelmiston kartuttamisen tärkeäksi työn mielekkyyden ylläpitämisen kannalta. Hyvää materiaalia on ollut kitaralle löydettävissä siinä määrin runsaasti, etten ole tuntenut tarvetta lähteä sitä varta vasten säveltämään opetustyötä varten.

Ideoita omiin kappaleisiin on kuitenkin tullut aika ajoin, mutta ne ovat tavanneet jäädä viimeistelyä ja nuoteiksi kirjoittamista vaille. Joskus kun olen vaikka tunnin päätteeksi soitellut omiani, on oppilas kysynyt, mitä soitan ja sanonut, että hyvältä kuulostaa. Tästä oikeastaan sain viimein kimmokkeen alkaa nuotintaa kappaleideoitani.

En ole varsinaisesti opiskellut säveltämistä, ellei lasketa konservatorio-opintoihin sisältyneitä musiikinkirjoituskursseja, joilla tehtiin sävellysharjoitelmia eri aikakausien (renessanssi, barokki, wieniläisklassinen ja romantiikka) tyylin mukaisesti. Yhden sovituskurssin olen käynyt Metropoliasa.

Alkaessani suunnitella kitaraetydeistä koostuvaa opinnäytetyötä tein listaa kappaleideoistani. Minulla oli ideoita kymmeneen kappaleeseen. Ideat alkoivat kehittyä vähitellen. Opinnäytetyöhön liittyvässä tapaamisessa Annu Tuovilan kanssa sain kehotuksen keskittyä mieluummin vähäisempään määrään kappaleita kuin kovin suureen määrään. Kappaleideoistani osa oli samassa sävellajissa. Saadakseni jonkinlaisen loogisen kokonaisuuden aikaiseksi päädyin tavoitteeseen että kaikki kappaleet edustaisivat eri sävellajia. Sävelkielen osalta keskittyisin perinteiseen duuri-molli-tonaliteettiin. Tämä rajasi pois joitakin ideoita, jotka olivat sävelkieleltään modernimpia eivätkä edustaneet selkeästi jotain tiettyä sävellajia.

Kappaleet syntyivät pitkälti kitaralla improvisoiden. Ajatukseni oli tutustuttaa oppilaita kitaran otelaudan tuntemiseen eri sävellajeissa. Halusin keskittyä kitarakappaleissa yleisimmin esiintyviin sävellajeihin. Joihinkin näistä sävellajeista minulla oli ideoita valmiina, osa kappaleista taas syntyi improvisaation pohjalta. Lähtökohtana oli jokin tietty sävellaji, josta minulla ei vielä kappaleidea ollut. Osassa kappaleista pitäydyin selkeästi alun sävellajissa. Etydeistä ensimmäinen, toinen ja neljäs eivät sisälläkään muunnesäveliä. Tämä palvelee mielestäni otelaudan hahmottamista ja samaa sävellajia edustavien kappaleiden oppimista myöhemmin. Ihanteellista olisi jos oppilas pystyisi kussakin sävellajissa hahmottamaan kyseisen sävellajin äännet otelaudalta samalla lailla kuin vaikkapa pianokoskettimistosta on helppo tunnistaa C-duurin valkoiset koskettimet. Kolmannessa ja viidennessä etydissä en pitäytynyt kovin tarkasti yhdessä tiettyssä sävellajissa, ja niissä esiintyikin runsaammin muunnesäveliä.

Sävellajien lisäksi oli joitakin ideoita lähtökohtaisesti kappaleiden tyylin suhteen. Tavoitteena oli, että ainakin erilaisia tempoja voisi esiintyä. Yhtenä ajatuksena jo varhain oli mielessä, että yksi kappaleista voisi olla tyyliltään blues. Koska blues on luonteeltaan

improvisoitua musiikkia, kävi mielessäni, että voisin toteuttaa kappaleen sävellystyön soittamalla blues-improvisaation, jonka äänittäisin. Äänityksen voisin sitten nuotintaa sellaisenaan tai poimia sieltä osuuksia ja muokata kokonaisuutta jälkeinpäin. Näin voisin onnistua saamaan kappaleeseen improvisoidun soiton tuntua. Tavallaan näin teinkin, keräsin vain improvisoiden syntyneet ideat päässäni ja liitin ne yhteen.

Kaikissa kappaleissa päädyin käyttämään kitaran normaalia viritystapaa, jossa vapaiden kielten äänet ovat E, A, d, g, h ja e1. Kitaralla korkein soiva ääni on kaksiviivainen h. Ääniala on siis E-h2. Joissakin kitaroissa on vielä yksi lisänauha, jolloin on mahdollista saada vielä kolmiviivainen c. Pienten oppilaiden käyttämissä pienempikoppaisissa kitaroissa saattaa olla vähemmän nauhoja, joten ääniala saattaa olla myös hieman suppeampi. Kitaranotaatio kirjoitetaan oktaavia korkeammalle.

Aiemmin olin kirjoittanut nuotteja lähinnä käsin. Kokeiltuani ensin käsin kirjoittamista koin sen liian työlääksi. Minulla ei ollut valmiiksi mitään nuotinnusohjelmaa käytössä. Olin aiemmin käyttänyt hieman Sibelius-ohjelmaa, nyt valitsin kappaleiden nuotintamiseen netistä ilmaiseksi ladattavissa olevan Musescore-ohjelman.

Kappaleiden nuotintaminen osoittautui paikoitellen haastavaksi, mutta myös erittäin opettavaiseksi kokemukseksi. Joitakin kitaranuoteissa käytettäviä symboleita en löytänyt Musescore-ohjelmasta.

3 Etydeistä yleensä

Wikipediasta (2013) löytyy seuraava määritelmä etydille:

”Etydi on sävellys, jonka tarkoituksena on johonkin erityiseen soittotekniseen keinoon perehdyttäminen ja sen harjoittaminen. Siksi ne ovat usein vain yhdelle soittimelle sävellettyjä ja niiden vaikeus piilee yleensä instrumentin soittoon vaaditussa teknisessä osaamisessa.

Kaikesta huolimatta etydit ovat myös suosittuja konserttikappaleita, sillä niiden esittäminen tuo niihin lisävaikeutta sekä motivoi harjoittelemaan niitä. Erikseen on vielä sävelletty erityisiä konserttietydejä, joissa musiikillinen puoli korostuu.”

Suosittuja kitaraetydejä ovat säveltäneet mm. Ferdinando Carulli (1770–1841), Fernando Sor (1778–1839), Dionisio Aguado (1784–1849), Matteo Carcassi (1792–1853), Napoleon Coste (1805–1883), Antonio Cano (1811–1897), Francisco Tarrega

(1832–1909), Heitor Villa-Lobos (1887–1959) ja Leo Brouwer (s. 1939) (Annala & Mätlik 1998). Kaikkien edellä mainittujen kitarakappaleita olen käyttänyt opetustyössäni.

Edellä mainittujen kitarasäveltäjien tuotannosta löytyy kappaleita niin vasta-alkajien, kuin pidemmälle edenneiden kitaristien soitettaviksi. Esimerkiksi brasilialaisen Villa-Lobosin 12 Etydiä ovat vaativia konserttikappaleita ja suosittuja edistyneempien kitaristien ohjelmistossa. Kitaristi Andrés Segovia tilasi Villa-Lobosilta yhden etydin tavattuun tämän Pariisissa, mutta Villa-Lobos sävelsikin niitä kaksitoista (Annala & Mätlik 1998, 194).

Hannu Annalan ja Samuli Juvosen koostamaan Klassisen kitaran etydhakemisto -kirjaan (1990) on listattu noin 700 kitaraetydiä. Kirja sisältää hakemiston ja taulukko-osion. Tekijät olivat tulleet tilanteeseen, jossa heräsi halu laajentaa etydikirjallisuuden tuntemusta havaittuaan että vain osa etydikirjallisuudesta on yleisesti käytössä. Kirjassa etydit on jaoteltu eri tekniikkalajeihin niiden esiintymistiheyden mukaan. Annala ja Juvonen (1990, 4-5) jaottelevat tekniikkalajit seuraavasti:

1. Yleisetydit
2. Arpeggioetydit
3. Legatoetydit
4. Asteikkoetydit
5. Rinnakkaisintervallietydit
6. Melodia/säestysetydit
7. Sointuvaihtoetydit
8. Asemanvaihtoetydit
9. Sammutusetydit
10. Cantabile-etydit

11. Moniääniset etydit

12. Rytmietydit

13. Ornamenttietydit

14. Erikoistekniikkaetydit

Yleisetydi-kategoriaan on listattu kappaleita, joista on vaikea määrittää mitään yksittäistä vallitsevaa tekniikkalajia. Yleisetydeissä esiintyy monipuolisesti useita eri tekniikkalajeja. Erikoistekniikoihin luetaan esimerkiksi huiluäänet, pizzicato, rasgueado, repetitio ja tremolo. (Annala & Juvonen 1990, 3)

Seuraavassa luvussa arvioin kappaleitani myös näiden tekniikkaluokitusten näkökulmasta.

4 Sävellykset

Sävellyksissäni olen pyrkinyt siihen, että ne soisivat hyvin eivätkä olisi liian vaikeita soittaa. Parhaiten soivia sävellajeja kitaralle ovat ne, joissa voidaan hyödyntää vapaita kieliä. C-,G-,D-,A- ja E-duuria sekä A- ja E-mollia voisikin kutsua kitarasävellajeiksi, kuten Miika Snåre tekee kirjassaan trubaduurin komppikirja (Snåre 2010, 21). Etydieni sävellajit ovat E-,D-,G- ja A-duuri sekä A-molli. Sävellyksiini olen pyrkinyt sisällyttämään monipuolisesti kitaransoitossa käytettäviä soittotekniikoita.

Kari Jämbäck on sisällyttänyt Kitarakoulunsa 3/3-osaan kappaleita kymmenessä eri sävellajissa. Kirjassa on edustettuina sävellajit: C-, G-, D-, A-, E- ja F-duuri sekä a-, e-, h- ja d-molli. Hän toteaa näihin sävellajeihin sävelletyn yli 90 prosenttia kitaraetydeistä. (Jämbäck 2005, lisävihko 30)

Suomen musiikkioppilaitosten liiton tasosuoritusohjeissa mainitaan PT 3-tutkinnon tavoitteiksi esimerkiksi, että oppilas ”harjoittaa lisää oikean käden tekniikoita: vuoronäppäily, arpeggio, tirando sekä apoyando sekä vasemman käden legato, vibrato, barréotteet ja asemien vaihdot” (SML, 2005). Kappaleistani löytyvät kaikki edellä mainitut

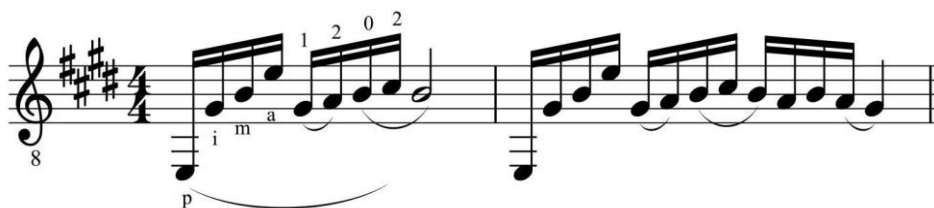
soittotekniikan osa-alueet. Lisäksi mainitsisin vielä huiluaänet, joita olen käyttänyt runsaasti neljännessä etydissä.

Kitaristin aloittaessa soittoharrastuksen opetellaan tavallisesti ensin soittamaan ensimmäisestä asemasta, eli kieliä painetaan lähinnä ensimmäiseltä, toiselta ja kolmanelta nauhalta. Soittotaidon karttuessa aletaan vähitellen tutustua otelautaan laajemmin. Ylempien asemien oppiminen ja nuottien sijainnin otelaudalla oppiminen on oppilaalle haastavaa. Ajatuksenani oli, että kaikissa kappaleissani soitettaisiin myös ylemmistä asemista ja näin tutustuttaisiin kitaran otelautaan laajemminkin eri sävellajeissa.

Klassisissa kitaroissa kitaran kaula yhdistyy kitaran koppaan kahdennentoista nauhan kohdalta (soiva ääni e2). Mitä ylemmäs tästä mennään otelaudalla, sitä haasteellisempaa kielten painamisesta tulee. Peruskurssitasoisissa kappaleissa ei kovin usein esiinny korkeampia ääniä kuin e2.

4.1 Etydi No.1 E-duuri ”Allegro”

Kappale alkaa E-duurisointuarpeggiolla, jota seuraavat vasemman käden legatot (Kuvio1). Sointurakenteeltaan kappale on melko yksinkertainen: siinä käytetään pääasiassa I-, IV-, V- ja VI-sointutehoja. Kappale alkaa ykkösasemasta ja diskanttikielten sointukäännösten kautta edetään otelautaa ylöspäin. Kappale päättyy ns. keinotekoiseen huiluaäneen. Kappale sisältää 38 tahtia jotka voisi jakaa kahteen kahdentoista ja yhteen neljäntoista tahdin jaksoon.



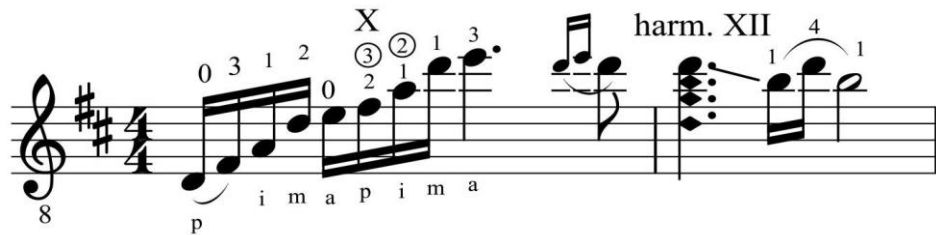
Kuvio 1. Etydin No. 1 ensimmäiset tahdit.

Soittoteknisestä näkökulmasta vallitsevimpina piirteinä kappaleessa ovat arpeggio-, legato- ja asemanvaihtotekniikat.

Kappaleen ääniala on E-fis2

4.2 Etydi No.2 D-duuri "Andante"

Kappaleen rakenne on ABA. Kappale alkaa liikkuvalla sointuarpeggiolla, jolla siirrytään toisesta asemasta kymmenenteen asemaan (Kuvio 2). A-osan jälkeen seuraa tersseissä kulkeva 16-osarytmisen osio, jossa liikutaan kahdella ylimmällä kielellä aina neljäntoista asemaan asti. Tämä onkin haastavaa, kun äänet painetaan otelaudalta kitarran kopan puolelta (14. nauhanväli 1-kieleltä ja 15. nauhanväli 2-kieleltä).



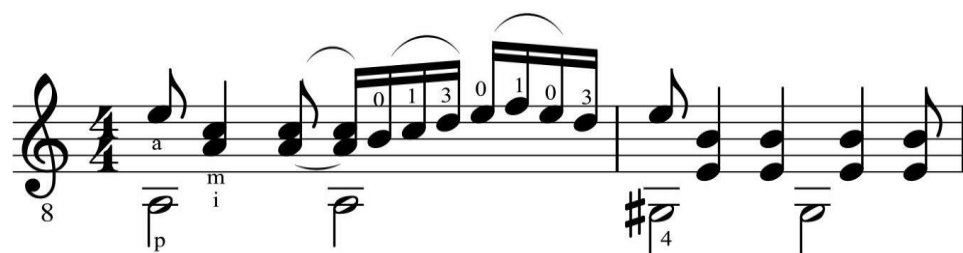
Kuvio 2. Etydin No. 2 ensimmäiset tahdit.

Kappaleen alku- ja loppuosassa esiintyy pääosin arpeggio-, legato- ja asemanvaihtotekniikkaa. Väliosan voisi luokitella rinnakkaisintervalli-, asemanvaihto- ja rytmietydikategorioihin.

Kappaleen ääniala on E-fis2

4.3 Etydi No.3 A-molli "Milonga"

Etydi alkaa milongamaisella synkooppirytmillä, ja melodiassa käytetään vasemman käden legatoja (Kuvio 3). Kappale on rakenteeltaan AABA, joskaan A-osat eivät ole identtisiä. B-osassa käydään F-duurissa ja Es-duurissa. Osa sisältää haastavia barré-otteita. Myös nopeita etuheleitä sisältyy kappaleeseen.



Kuvio 3. Etydin No. 3 ensimmäiset tahdit.

Kappaleessa ei siis paineta ääniä ensimmäisen kielen kymmenettä nauhaa korkeammalta, vaan korkein huiluääni tuotetaan g-kielen viidennen nauhan kohdalta.

4.5 Etydi No.5 "Blues"

Etydin lähtökohdaksi otin kaksitoistatahtisen bluesin rakenteen ja shuffle-rytmin, eli etydissä kahdeksasosanuotit on tarkoitettu soitettaviksi kolmimuunteisella fraseerauksella (Kuvio 5). Kahdentoista tahdin rakenne käydään läpi neljä kertaa. Kierrot ovat sointutehoiltaan ja melodialtaan erilaisia. Neljäs kierto on suurimmaksi osaksi toisen kaltainen, loppukadenssi vain on erilainen.

Kuvio 5. Etydin No. 5 ensimmäiset tahdit.

Oppilaani ovat tykänneet Jämbäckin 3/3-kirjasta löytyvien Börje Sandqvistin Joels Blues- ja Tim Royalin Blues Nr. 1-kappaleiden soittamisesta. Tästä sain inspiraation säveltää blues-kappaleen. Kuten Blues No. 1-kappaleessa, esiintyy etydissäni kaksoiskorotusmerkki, joka monesti kitaraoppilaille on vieraampi.

Soittoteknisesti haastavia voivat olla kohdat, joissa iskulle osuva melodiasävel tuotetaan vasemman käden legato-lyönnillä tai glissando-liu'ulla peukalon näpätessä bassoikielen samalla (Kuvio 6).

Kuvio 6. Vasemman käden glissando.

Etydi sisältää vallitsevina elementteinään rytmii-, asemanvaihto- ja sointuvaihtoetydin piirteitä.

Kappaleen ääniala on E-e2

Ensimmäiseltä kieleltä ei siis tarvitse painaa ääniä 12. nauhaa korkeammalta.

Toiselta kieleltä tarvitaan kuitenkin myös 13. ja 14. nauhaa, jälkimmäisen kanssa yhtäaikaaisesti myös kolmannen kielen 13. nauhaa sekä ensimmäisen kielen 12. nauhaa.

Kappaleeseen lisätyt sointumerkinnot on tarkoitettu mahdollistamaan toisella kitaralla säestäminen, tai niitä voidaan käyttää improvisoinnin pohjana. Kyseessä ei siis ole sointuanalyysi.

5 Palautetta etydeistä

Saatuani etydit nuotinnettua halusin saada niistä palautetta. Annoin nuotit opistomme kitaransoitonopettajan Rody van Gemertin tutkittaviksi.

Kokeilin kappaleita myös oppilaideni kanssa soittotunnilla.

5.1 Palaute opettajalta

Pyysin Rodya arvioimaan kappaleiden vaikeustasoa sekä notaatiota. Hän arvioi kappaleiden olevan hyvinkin PT 3-tasoisia. Hän arvioi kappaleet sellaisiksi, joita oppilaat voisivat soittaa mielellään ja pyysi saada käyttää niitä opetuksessaan.

Notaation suhteen sain hyviä parannusehdotuksia. Etenkin neljännen etydin välisosan notaatiosta kävimme keskustelua, ja sen pohjalta tulinkin muokanneeksi sitä. Ajatuksenani ollut rubatomaisuus ei ollut oikein välittynyt nuottikuvasta. Rytmien merkitsemisen suhteen tein myös täsmennyksiä Rodyn ohjeiden perusteella. Myös joitakin glissandomerkintöjä tarkensin lähtösävelen osalta. Käydessämme kappaleita suullisesti läpi keskustelimme myös kappaleiden tempoista. Siitä huolimatta, etten ollut merkinnyt kappaleisiin esitystempoja, oli Rody ajatellut ne melko yhtäläisiksi omien ajatusteni kanssa.

Kolmatta etydiä Rody luonnehti vähiten etydimäiseksi ja ehdotti että se voisi saada alaotsikon Milonga. Tätä pohdittuani päädyin lisäämään kappaleille alaotsikot. Viiden-
nelle oli luontevaa antaa nimeksi Blues. Ensimmäisen, toisen ja neljännen päädyin
nimeämään soittotempoa kuvaten Allegroksi, Andanteksi ja Moderatoksi. Alunperin olin
ajatellut olla merkitsemättä tempoja, mutta päädyin siihen että voisi kuitenkin olla pai-
kallaan antaa jotain osviittaa esitystemposta.

Onnistuneimpana Rody piti toista etydiä. Hänen mukaansa siitä saa irti eniten musiik-
kia suhteessa kappaleen soittotekniseen vaativuuteen. Tässä onkin kiehtova ja haas-
tava näkökulma oppilasmateriaalin tekemiseen.

5.2 Palaute oppilailta

Kokeilin etydeitani kuuden eri oppilaan kanssa, neljää ensimmäistä etydiä kutakin yh-
den oppilaan kanssa ja viidettä kahden eri oppilaan kanssa. Oppilaista kolme oli PT 3-
kurssin suorittaneita ja kolme PT 2-kurssin suorittaneita. Oppilaat olivat
noin 15–20-vuotiaita.

Soitin oppilaille kaikki viisi kappaletta läpi, minkä jälkeen valitsimme niistä kunkin oppi-
laan kanssa yhden harjoiteltavaksi. Oppilailta tuli kommentteja kuten: “ihan kivoja” ja
“kivoja melodioita”. Kysyin heiltä myös, miltä kappaleet vaikuttivat vaikeustasoltaan
toisiinsa nähden. Osa oppilaista ei osannut sanoa, osa piti niitä keskenään saman-
tasoisina kuulemansa perusteella ja yksi arveli neljännen etydin olevan muita vaikeam-
pi huiluäänien takia.

Kappaleita opettaessa huomasin heti, etten ollut merkinnyt niihin riittävästi sormitus-,
kielitys- sekä asemamerkintöjä nuotinlukua helpottamaan. Mitä ylemmäs otelaudalla
mentiin, sitä haastavammaksi oppilaat kappaleen kokivat. Tunneilla käytössä olleisiin
nuottiversioihin tulin vielä lisäämään sormitus- ja asemamerkintöjä sen mukaan, mitä
koin tarpeelliseksi. Opetustilanteessa havaitsin myös notaatiossa virheitä, jotka sitten
korjasin.

Ensimmäistä etydiä soittanut oppilas oli PT 3-tutkinnon suorittanut. Kappale tuotti eni-
ten vaikeuksia nuotinluvun suhteen yläasemia kohti mentäessä. Nopeamman tempon
saavuttaminen olisi haasteellista.

Toista etydiä soittanut oppilas oli myös PT 3-tutkinnon suorittanut. Soittoteknisesti kappale ei tuottanut ongelmia. Nuotinlukua olisivat nopeuttaneet tarkemmat asema- ja sormitusmerkinnät.

Kolmatta etydiä harjoitellut oppilas oli myös PT 3-tutkinnon suorittanut. Kappaleen välissä esiintyvät barre-otteet osoittautuivat jonkin verran haasteellisiksi. Sormitusmerkintöjen puutteellisuus hidasti taas nuotinlukua. Toisaalta taas oli mielenkiintoista huomata, etten ollut ajatellutkaan joitakin oppilaan keksimiä ratkaisuja sointuotteiden osalta. Kappaleen suurin haaste tuntui olevan sointuotteet vasemman käden osalta sekä joidenkin vasemman käden legatojen saaminen sujuviksi.

Neljättä etydiä soittanut oppilas oli PT-2 tutkinnon suorittanut. Kappaleen arpeggio-osuudet eivät tuottaneet ongelmia. Jälleen huomasin, että nuotteihin olisi hyvä merkitä tarkemmin sormituksia. Huiluääniosoiden osalta sujuva soitto vaatisi selkeästi eniten harjoittelua.

Viidettä etydiä kävin läpi kahden PT 2-tutkinnon suorittaneen oppilaan kanssa.

Ensimmäisen oppilaan kanssa emme käsitelleet kappaletta kokonaan, nuotinluku osoittautui sen verran haasteelliseksi. Siitä sain kuitenkin idean lisätä kappaleeseen sointumerkit, jolloin sitä voisi vaikka säestää toisella kitaralla. Sointusäestystä voisi myös käyttää improvisoinnin pohjana. Improvisointiin taas voisi poimia ideoita kappaleesta. Toinen oppilaista harjoitteli kappaleen läpi onnistuneesti. Haasteelliseksi osoittautui yläasemissa soitto sekä rytmien opettelu. Saman oppilaan kanssa harjoittelimme seuraavaksi erästä toista A-duurikappaletta, joka sisälsi sattumalta samankaltaisia otteita yläasemista. Oppilas sanoi kokeneensa ne helpommiksi omaksua, kun oli jo tutustunut niihin kappaleessani.

6 Pohdintaa

Halusin keksiä opinnäytetyöni aiheeksi sellaisen, josta voisi olla minulle hyötyä opetus-työssäni. Minulla oli joitakin kappaleideoita jo valmiina, ja sain idean alkaa työstää niitä opinnäytetyön muotoon. Ilman selkeää tavoitetta olisivat kappaleet saattaneet jäädä viimeistelemättä sekä nuotintamatta.

Haastavaa kappaleiden tekemisessä oli yrittää olla tekemättä niistä liian vaikeita ja taas toisaalta liian helppoja. Pyrin tekemään niistä musiikillisesti kiinnostavia ja toisaalta taas sellaisia, että ne olisivat luontevia soittaa. Pyrin myös siihen, että kappaleet olisivat keskenään jokseenkin samaa vaikeustasoa ja että ne toimisivat musiikillisesti esitettynä peräkkäin. Blues-kappaleesta tuli mieleen, että se voisi hyvinkin sisältää improvisoidun kierron. Tästä heräsikin ajatus, että jatkossa voisi tehdä myös kappaleita joissa olisi tilaa myös improvisoinnille.

Ajatuksenani oli alunperin olla laittamatta kappaleisiin minkäänlaisia tempomerkintöjä. Niiden soittaja saisi valita vapaasti itseään miellyttävän esitystempon. Palautteen pohjalta tulin kuitenkin lisänneeksi kappaleille alaotsikot, jotka antavat jonkinlaista viitettä esitystempoista. Mielessäni kävi myös vaihtoehto, että olisin merkinnyt metronomilukemien tempot, joissa olen itse kappaleita soittanut. Pelkän metronomilukemamerkinnän koen kuitenkin liian sitovaksi esittäjää ajatellen. Dynamiikkamerkintöjä en myöskään kokenut tarpeellisiksi merkitä kappaleisiin. Haluan myös jättää soittajan mielikuvituksen varaan kitaran äänensävyjen käytön.

Kappaleita tehdessäni en vielä ollut tutustunut Annalan ja Juvosen Klassisen kitaran etydihakemistoon. Tutustuin kirjaan ja siinä käytettyyn tekniikkaluokitteluun vasta etydeitani analysoidessa. Jälkikäteen tulikin mieleeni että etydikokoelman säveltämiseen voisikin ottaa lähtökohdaksi vaikkapa kyseisen luokittelun ja pyrkiä sisältämään kappaleisiin erilaisia tekniikoita sen pohjalta mahdollisimman laajasti.

Kappaleet valmistuivat noin viiden kuukauden aikana. Jokin syntyi nopeammin, ja toista taas hioin pidempään lopulliseen muotoon. Kun lopulta sain kappaleet valmiiksi ja nuotinnetuiksi, oli jännittävää antaa ne kollegan arvioitaviksi ja päästä esittelemään niitä myös oppilaille. Saamani palaute oli sen verran rohkaisevaa, että tulen varmasti jatkamaan omien kappaleiden tekemistä. Voisin kuvitella, että omien kappaleiden esitleminen oppilaille saattaisi innostaa heitäkin omien sävellysten tekemiseen.

Kappaleiden keskinäisen vaativuustason määrittämiseksi olisi ollut mielenkiintoista kokeilla kaikkia kappaleita saman oppilaan kanssa. Nyt siihen ei ollut aikataulun puitteissa mahdollisuutta.

Aion käyttää kappaleita jatkossakin opetustyössäni, ja toivon niiden löytävän tiensä muidenkin kuin omien oppilaideni soitettavaksi. Nuotinnusohjelman käytön opettelu

helpottaa oppilasmateriaalin tekoa jatkossa. Tarkoitukseni on omien kappaleiden lisäksi tehdä myös omia sovituksia jatkossa.

Lähteet

Annala, Hannu & Juvonen, Samuli 1990. Klassisen kitaran etydhakemisto. Helsinki: Hannu Annala, Kokkola & Samuli Juvonen.

Annala, Hannu & Mätlik, Heiki 1998. Kitara- ja luuttusäveltäjiä. Jyväskylä: Gummerus.

Jämbäck, Kari 2005. Kitarakoulu - klassisen kitaransoiton peruskurssi 3/3. Helsinki: WSOY.

Snåre, Miika 2010. Trubaduurin komppikirja. Helsinki: WSOY.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry, 2005. Tasosuoritusten sisällöt ja arvioinnin perusteet 2005.

<http://www.musicedu.fi/easydata/customers/musop/files/tasosuoritukset/suomi/kitara2005.pdf>

Wikipedia, 2013. Etydi. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Etydi>. Luettu 30.09.2013

Liitteet

Teososa: sävellyskokoelma ”Viisi etydiä kitaralle”

